

De bruikbaarheid van de vervallen Departementale Richtlijnen 1986 (II, slot)

Paragraaf 16. Aandelen (B.V.). Het Nominale bedrag
Naast de tekst van de wet (artikel 2:178 lid 1 BW) is het niet in de wet overgenomen voorschrift in deze paragraaf van de Departementale Richtlijnen 1986 dat de statuten het maatschappelijk kapitaal en het nominale bedrag van de aandelen in Nederlands geld (thans euro) moeten vermelden, overbodig.

Ook het voorschrift dat bij verandering van het nominale bedrag in de statuten of elders in de akte de grootte van het geplaatste kapitaal op een bepaalde datum (meestal de datum van de akte van statutenwijziging) moet worden vermeld, is niet in de wet overgenomen. Dit voorschrift is niet op enig wetsartikel gebaseerd, maar lijkt mij in de praktijk zeer wenselijk.²⁷

Ook de andere voorschriften in deze paragraaf zijn niet in de wet overgenomen. Deze hebben daarmee ook hun bruikbaarheid verloren.

Paragraaf 17. Aandelen (B.V.). Prioriteitsaandelen
De tekst van paragraaf 28 van de Departementale Richtlijnen 1986 voor de n.v. is gelijklopend aan die van paragraaf 17.

Het verbod om prioriteitsaandelen statutair aan te duiden als preferente aandelen, ook wanneer zij preferent zijn, is niet in de wet overgenomen. Het lijkt mij goed dat men bij het opstellen van statuten zich aan dit voorschrift houdt.

Het in de statuten toekennen van zeggenschapsrechten aan een prioriteitsaandeel mag volgens de wetgever niet zover gaan dat dit zou leiden tot wijziging van de wettelijke verdeling van taken en bevoegdheden tussen de organen van de vennootschap. Men denke aan een statutaire bepaling die de prioriteit zoveel invloed geeft, dat het bestuur niet langer in staat wordt gesteld de vennootschap te besturen.²⁸ Waar de grens ligt is niet duidelijk. Wel is duidelijk dat door het vervallen van het Departementaal toezicht op de inhoud van statuten, hierop geen controle meer wordt uitgeoefend.

Paragraaf 18. Aandelen B.V. Uitgifte van aandelen
Deze niet in de wet overgenomen paragraaf liet toe dat in de statuten besluiten tot uitgifte van aandelen onderworpen werden aan de goedkeuring van een ander vennootschapsorgaan en afhankelijk werden gesteld van een voorstel van zulk een orgaan. Ook na de onderhavige wetswijziging lijkt mij dit mogelijk en aldus wordt in de praktijk ruimschoots gedaan.

Opmerkelijk is dat het hiervoor onder paragrafen 9 en 12 weergegeven standpunt van de wetgever bij artikel 2:101/210 lid 4 (nieuw) BW ertoe leidt dat indien de bevoegdheid tot uitgifte toekomt aan de algemene vergadering van aandeelhouders deze wel aan de goedkeuring

27. Zie ook paragraaf 4.

28. Kamerstuknr. 26277, nr. 3, Memorie van Toelichting, p. 9.

van derden kan worden onderworpen en indien deze bevoegdheid bijvoorbeeld aan het bestuur toekomt, deze alleen onderworpen kan worden aan de goedkeuring van een ander vennootschapsorgaan (artikel 2:129/239 lid 3 (nieuw) BW).

Paragraaf 20. Blokkeringsregelingen (B.V.). Algemeen

Deze gehele paragraaf is niet in de wet opgenomen. Deels bevatte deze paragraaf een herhaling van de wet.

Het niet in de wet opnemen van de regel dat combinaties van verschillende regelingen zijn toegestaan, heeft niet tot gevolg dat dit niet meer kan.²⁹

Niet elke combinatie is evenwel toelaatbaar. Zo is niet geoorloofd de regeling dat eerst moet worden aangeboden aan alle mede-aandeelhouders, en dat vervolgens indien niet alle aangeboden aandelen tegen contante betaling worden afgenomen, alsnog goedkeuring moet worden gevraagd (zie artikel 2:195 lid 4 slot BW).³⁰

Zoals werd voorgeschreven in de niet in de wet opgenomen derde alinea van paragraaf 20 hoeft in de statuten niet meer te worden opgenomen de bepaling dat de vennootschap slechts met instemming van de verzoeker als geadigde kan optreden. Dit vloeit reeds voort uit de wet (artikel 2:195 lid 6 BW).

Paragraaf 22. Aanbiedingsregeling

Deze paragraaf is in haar geheel niet in de wet opgenomen.

Nog steeds bruikbaar is het kunnen toekennen van een eerste of volgende keus aan bepaalde aandeelhouders of groepen aandeelhouders voordat de aandelen aan alle overige aandeelhouders worden aangeboden.

Eveneens bruikbaar blijft de bepaling in de statuten dat als een aandeelhouder zijn aandelen aan derden wil overdragen tegen een lagere prijs dan bij de aanbieding gold, hij de aandelen eerst tegen de lagere prijs opnieuw moet aanbieden aan degenen aan wie hij deze voordien heeft moeten aanbieden.

Ook komt in veel statuten voor de bepaling dat aandelen niet behoeven te worden aangeboden, indien de overdracht geschiedt binnen drie maanden na schriftelijke toestemming van alle aandeelhouders.

Paragraaf 24. Eisen voor aandeelhouderschap

Niet in de wet overgenomen is de regel dat de kwaliteitseisen duidelijk in de statuten zelf moeten zijn omschreven. Hieruit wordt afgeleid dat de kwaliteitseisen niet ter vaststelling van enig vennootschapsorgaan of aan derden mogen worden overgelaten.³¹ Ondanks dat deze regel niet in de wet is opgenomen, lijkt het mij verstandig om zich hieraan te houden. Anders zouden strikt persoonlijke en dus mogelijk willekeurige overwegingen tot het uitstoten van aandeelhouders kunnen leiden en daarvoor bestaan de regelingen tot uitkoop van kleine minderheidsaandeelhouders (artikel 2:92a/201a BW) en de geschillenregeling (artikel 2:335 tot en met 343 BW).³²

Het verlenen van ontheffing aan alle aandeelhouders die niet aan de kwaliteitseisen voldoen of hun instemming met de statutenwijziging waarbij de kwaliteitseisen worden ingevoerd, lijkt mij ook na het vervallen van de dienovereenkomstig luidende alinea in deze paragraaf vereist in verband met het bepaalde in artikel 2:81/192 BW.

Paragraaf 26. Prijs van de aandelen

Ook al is niet in de wet opgenomen de regel dat statuten normen mogen bevatten voor het bepalen van de werkelijke waarde van de aandelen, toch lijkt het mij nog wel mogelijk dit in de statuten te bepalen. Het gaat daarbij wel om het bepalen van de werkelijke waarde van de aandelen (zie artikel 2:195 lid 5 BW); de prijs die een derde heeft geboden mag niet als maatstaf worden aangewezen.

In de praktijk zeer bruikbaar blijft de vervallen bepaling dat in de statuten kan worden bepaald dat bij waardering van prioriteitsaandelen de daaraan verbonden macht buiten beschouwing wordt gelaten.

Veelal wordt in de statuten opgenomen dat prioriteitsaandelen beperkt winstdelend zijn (alleen de wettelijke rente) en niet delen boven de nominale waarde in het overschot, als uitvoering van de vervallen bepaling in deze paragraaf dat dan in de statuten mag worden bepaald dat prioriteitsaandelen tegen de nominale waarde (a pari) mogen worden overgedragen. Naar mijn mening mag ook na het vervallen van deze bepalingen in de Departementale Richtlijnen 1986 in de statuten worden bepaald dat prioriteitsaandelen tegen ten hoogste de nominale waarde worden overgedragen zonder dat in de statuten de twee genoemde (vervallen) voorwaarden worden overgenomen.

Paragraaf 27. Aandelen (N.V.). Het nominale bedrag; aandelen aan toonder

De eerste twee vervallen alinea's van deze paragraaf zijn woordelijk gelijklopend aan die van paragraaf 16, waarnaar ik korthedshalve verwijs.

Dat aandeelbewijzen geen aandelen genoemd mogen worden lijkt mij vanzelfsprekend. Dat in de statuten moet worden bepaald of de aandelen op naam of aan toonder luiden, blijkt reeds uit de wet (artikel 2:82 lid 1 BW).

29. Combinaties van blokkeringsregelingen blijven toegestaan, Kamerstuk nr. 26277, nr. 3, Memorie van Toelichting, p. 7.

30. In deze zin W. Westbroek en A.A. Schulting, Commentaar Departementale Richtlijnen 1986, paragraaf 20 aantekening 4, Rechtspersonen (losbladig), Kluwer-Deventer en Asser-Maeijer 2-III, nr. 211, p. 257. Anders Handboek nr. 181.3.

31. In deze zin W. Westbroek en A.A. Schulting, Commentaar Departementale Richtlijnen 1986, paragraaf 24 aantekening 2, Rechtspersonen (losbladig), Kluwer-Deventer en Asser-Maeijer 2-III, nr. 217, p. 271. In deze zin ook de wetgever in Kamerstuknr. 26277, nr. 3, Memorie van Toelichting, p. 8.

32. Zie hierover W. Westbroek en A.A. Schulting, Commentaar Departementale Richtlijnen 1986, paragraaf 24 aantekening 3, Rechtspersonen (losbladig), Kluwer-Deventer.

Paragraaf 28. Aandelen (N.V.). Prioriteits aandelen
Deze paragraaf is woordelijk gelijklopend aan paragraaf 17, waarnaar ik verwijs.

Paragraaf 29. Aandelen (N.V.). Uitgifte van aandelen
Deze gehele paragraaf is niet overgenomen in de wet. In deze paragraaf staan nuttige aanwijzingen voor het formuleren van de statutaire delegatie van de uitgiftebevoegdheid aan een ander vennootschapsorgaan dan de algemene vergadering van aandeelhouders.

Paragrafen 32 tot en met 36. Blokkeringsregelingen N.V.'s
Grotendeels is de inhoud van deze paragrafen, deels gewijzigd, overgenomen in de nieuwe artikelen 2:87, 87a en 87b BW.

Niet in de wet overgenomen is de laatste alinea van paragraaf 33 blijkens welke de statuten mogen bepalen dat een aandeelhouder toestemming kan krijgen zijn aandelen vrijelijk over te dragen. Het opnemen van een dergelijke bepaling in statuten na het vervallen van de Departementale Richtlijnen 1986 lijkt mij niet in strijd met de wet. In de statuten van een n.v. mag die bevoegdheid, behalve aan een orgaan van de vennootschap, ook aan één, twee of alle aandeelhouders tezamen of zelfs aan derden worden toegekend.³³

In de tweede alinea van paragraaf 36 was de regeling in de statuten toegestaan dat de aandeelhouder die zijn aandelen vrijwillig overdraagt, genoeg moet nemen met betaling van de prijs in termijnen onder nadere in deze alinea genoemde voorwaarden. De wetgever heeft ten aanzien van de blokkeringsregeling van de b.v. een betaling in termijnen uitgeschakeld, door in de leden 3 en 4 van artikel 2:195 BW te bepalen dat de aandelen tegen contante betaling moeten worden gekocht.

Bij het ontbreken van een dienovereenkomstige wettelijke regeling bij de n.v. moet mijns inziens aangenomen worden dat in de blokkeringsregeling in de statuten van een n.v. wel een regeling omtrent betaling van de prijs in termijnen opgenomen kan worden.

Vervallen is de verplichting ingevolge de vierde alinea van paragraaf 36 om in de statuten op te nemen dat bij verplichte overdracht aan de vennootschap in de prijs moet zijn begrepen het belastingnadeel dat de vervreemder lijdt als gevolg van overdracht aan de vennootschap in plaats van aan een ander. Hiervoor in de plaats is gekomen het nieuwe vierde lid van artikel 2:87 BW waarin, evenals bij de b.v. (artikel 2:195 lid 6 BW), is bepaald dat de vennootschap zelf slechts met instemming van de aandeelhouder gegadigde kan zijn.

5. *Aandelenoverdracht en verklaring van geen bezwaar*

De MDW-werkgroep, welke de aanpassing van het administratieve proces van de afgifte van een verklaring van geen bezwaar heeft aanbevolen zoals dat is uitgewerkt in bovengenoemde wet, had ook als taak een onderzoek

te doen naar de voor- en nadelen van een preventief toezicht bij de overdracht of uitgifte van aandelen op naam. De werkgroep heeft aanbevolen de handel in lege b.v.'s aan te pakken door ook een antecedententoetsing bij aandelenoverdrachten in te voeren.

De commissie vennootschapsrecht heeft de invoering van een dergelijke toets met kracht ontraden.

De Minister beraadt zich nog.³⁴

Zelf ben ik voorstander van een dergelijke toets, zeker gezien de huidige korte duur van de procedure voor de afgifte van de verklaring van geen bezwaar. Wel zullen de door de commissie vennootschapsrecht gesignaleerde knelpunten weerlegd of opgelost moeten worden, maar mijns inziens kan dat ook.

Op deze plaats wil ik nog even stilstaan bij de huidige procedure ten aanzien van aandelenoverdrachten binnen één jaar na de oprichting van de vennootschap. Door ondertekening van formulier B of C verbindt de ondergetekende de opgerichte rechtspersoon jegens de Minister van Justitie geen medewerking te verlenen aan overdracht van aandelen in de op te richten vennootschap tot één jaar na oprichting van de vennootschap, zodanig dat er wijziging komt in de zeggenschap over de vennootschap, direct of indirect, als bedoeld in het S.E.R.-besluit Fusiegedragsregels 1975. Het Ministerie van Justitie moet dan geïnformeerd worden over de antecedenten van de personen die de aandelen verwerven, door het doen indienen door hen van aanvraagformulieren als waren zij oprichter van de vennootschap geweest.

Daarentegen moeten vòòr de oprichting van de vennootschap vragenlijsten ten aanzien van *alle* bij de vennootschap betrokkenen, zoals bestuurders, oprichters en aandeelhouders, ingevuld worden. Na de oprichting hoeft dit alleen ten aanzien van degenen die de zeggenschap in de vennootschap in bovenbedoelde zin verwerven, dus bijvoorbeeld niet ten aanzien van:

- binnen een jaar na oprichting nieuw te benoemen bestuurders;
- nieuwe aandeelhouders die binnen een jaar na oprichting van de vennootschap door overdracht niet de zeggenschap in bovenbedoelde zin verwerven; en
- nieuwe aandeelhouders die binnen een jaar na oprichting van de vennootschap anders dan door overdracht, bijvoorbeeld door uitgifte, wel de zeggenschap in de vennootschap in bovenbedoelde zin verwerven.

De huidige procedure leidt er bijvoorbeeld toe dat indien na afgifte van de verklaring van geen bezwaar maar voor de oprichting van de vennootschap, een nieuwe aandeel-

33. In deze zin W. Westbroek en A.A. Schulting, Commentaar Departementale Richtlijnen 1986, paragraaf 33 aantekening 5, Rechtspersonen (losbladig), Kluwer-Deventer en Asser-Maeijer 2-III, aantekening 216, p. 266. Deze regel is liberaler dan die voor de b.v., vergelijk hierboven bij paragraaf 22.

34. Kamerstuknr. 26277, nr. 3, Memorie van Toezicht, p. 5 en 6.

houder voor bijvoorbeeld 1,5% van het geplaatst kapitaal wil gaan deelnemen, deze een vragenlijst B of C moet invullen en dat opnieuw de verklaring van geen bezwaar moet worden aangevraagd. Gaat de (rechts-)persoon na oprichting van de vennootschap voor hetzelfde percentage, door overdracht van aandelen, participeren in de vennootschap, dan hoeft ten aanzien van deze (rechts-)persoon geen vragenlijst B of C ingevuld en aan het Ministerie van Justitie verzonden te worden, omdat deze niet de bedoelde zeggenschap verwerft.

Dit voorbeeld illustreert de wens om de procedure van de verklaring van geen bezwaar en daarmee het antecedentenonderzoek ten aanzien van degenen die betrokken zijn bij de vennootschap vòòr haar oprichting gelijk te doen zijn aan dat ten aanzien van degenen die binnen een jaar na haar oprichting bij de vennootschap betrokken zullen worden. Deze aanpassing zou kunnen plaatsvinden in het kader van een eventuele wetwijziging tot invoering van de procedure van de afgifte van de verklaring van geen bezwaar bij aandelenoverdrachten, waarvoor hierboven in deze paragraaf werd gepleit.

6. Slot

In het bovenstaande is nagegaan welke bepalingen van de Departementale Richtlijnen 1986 die niet in de wet zijn overgenomen, nog wel bruikbaar zijn voor het opstellen van statuten van n.v.'s en b.v.'s na inwerkingtreding van de Wet tot wijziging van boek 2 BW in verband met de herziening van het preventief toezicht bij oprichting en wijzigingen van de statuten van n.v.'s en b.v.'s.

Deze bepalingen zijn aan te merken als verduidelijkingen en uitwerkingen van de wet. Dat, zoals de wetgever ook zegt, deze bepalingen niet in de wet zijn opgenomen, doet aan hun bruikbaarheid niet af. Omdat deze niet in de wet zijn overgenomen en de Departementale Richtlijnen 1986 zijn vervallen, kan in de statuten uiteraard van de hierboven aangegeven bruikbare bepalingen in de richtlijnen worden afgeweken binnen de grenzen van de wet.

Door genoemde wetwijziging verandert niet de procedure van het aanvragen van de verklaring van geen bezwaar terzake van statutenwijzigingen. Hiervoor dient nog steeds een concept-akte te worden toegezonden. De wetgever wil dit in verband met de actualisering van het systeem vennoot. In dit artikel wordt de suggestie gedaan dat het Ministerie van Justitie ook van de veranderde gegevens op de hoogte kan blijven door hiernaar te vragen middels een aparte vragenlijst. In het licht van hetgeen met bovengenoemde wetwijziging wordt beoogd, gaat het mijns inziens te ver te eisen dat hiervoor de procedure van de verklaring van geen bezwaar gevolgd moet worden; immers bij de beoordeling daarvan wordt niet meer de inhoud van de statuten gecontroleerd (dat zijn ook de veranderingen bij statutenwijziging) maar worden alleen nog de antecedenten van de bij de vennootschap betrokkenen onderzocht. Om deze reden ben ik van mening dat het hier (bij statutenwijziging) betreft een oneigenlijk gebruik van de procedure van de afgifte van de verklaring van geen bezwaar.

Meer in de lijn (misbruiktoets) zou liggen om de procedure van de afgifte van de verklaring van geen bezwaar ook verplicht te stellen bij aandelenoverdrachten, waarvan de schrijver dezes voorstander is. De Minister heeft dit nog in overweging.

Tenslotte wordt voorgesteld om bij het opnemen in de wet van de verplichting om ook bij aandelenoverdrachten de procedure van de verklaring van geen bezwaar te volgen, deze procedure ten aanzien van dezelfde (rechts-)personen te doen gelden ongeacht of deze nu voor of (binnen een jaar) na oprichting bij de vennootschap betrokken zijn, omdat daartussen thans discrepantie bestaat.

Mr. W. Bosse *

* Notaris te Amsterdam.

Bijlage

Paragraaf   wettelijke regeling
(alineanummers toegevoegd)

3.1 – 3.4	neen
4.1 – 4.3 en 4.5	neen
4.4	nieuw artikel 78a/189a
5.1 – 5.7	neen
6.1 – 6.3	neen
6.4	toevoeging lid 2 aan artikel 132/242
	toevoeging lid 2 aan artikel 142/252
6.5	neen
6.6	toevoeging lid 2 aan artikel 132/242

7.1 – 7.2

8.1

8.2

8.3

8.4

9.1

9.2

9.3

9.4

10

11.1

11.2

toevoeging lid 2 aan artikel 142/252

neen

neen

toevoeging lid 2 aan artikel 129/239

neen

toevoeging lid 4 aan artikel 140/250

neen

toevoeging lid 3 aan artikel 129/239

neen

toevoeging lid 4 aan artikel 129/239

neen

wijziging lid 3 van artikel 113

toevoeging aan lid 1 van artikel

117/227

DE STICHTING TOT BEVORDERING DER NOTARIËLE WETENSCHAP

11.3	neen	24.5	neen
11.4	toevoeging één zin aan artikel 118/228	24.6 25.1	neen nieuw artikel 195a
12.1	toevoeging nieuw lid 4 en 5 aan artikel 101	25.2 25.3	nieuw artikel 195a neen
	toevoeging nieuw lid 4 en 5 aan artikel 210	26.1 26.2	neen neen
12.2	toevoeging nieuw lid 6 aan artikel 101/210	27.1 – 27.4 27.5	neen nieuw lid 4 van artikel 82
12.3	toevoeging nieuw lid 9 en 10 aan artikel 105	28.1 28.2 – 28.4	nieuw lid 3 van artikel 92 neen
	toevoeging nieuw lid 8 en 9 aan artikel 216	29.1 – 29.8 30.1 – 30.2	neen neen
12.4	neen	31.1	neen
12.5	nieuw artikel 87b/195b	32.1	gewijzigd artikel 87
13	neen	32.2	neen
14.1 – 14.3	neen	32.3	gewijzigd artikel 87
14.4	nieuw lid 5 van artikel 158 nieuw lid 3 van artikel 268	32.4 33.1	gewijzigd artikel 87 gewijzigd artikel 87
14.5 – 14.8	neen	33.2	gewijzigd artikel 87
15.1 – 15.3	neen	33.3	gewijzigd artikel 87
16.1 – 16.2	neen	33.4	neen
17.1	nieuw lid 3 van artikel 201	34.1	neen
17.2 – 18.4	neen	34.2	neen
18	neen	34.3	nieuw artikel 87b
19.1 – 19.2	neen	34.4	nieuw artikel 87b
20.1 – 20.3	neen	34.5	neen
21.1 – 21.3	neen	34.6	neen
22.1 – 22.6	neen	35.1	nieuw artikel 87a
23	nieuw lid 3 van artikel 195	35.2	nieuw artikel 87a
24.1 – 24.2	neen	35.3	neen
24.3	nieuw artikel 195b	36.1 – 36.4	neen
24.4	nieuw artikel 195b		